07/08/2019

Η εκκλησία του Χρυσοσώτηρα στην κατεχόμενη Ακανθού

/ Ορθόδοξες Προβολές

Η Ακανθού είναι ένα από τα μεγαλύτερα χωριά της κατεχόμενης Αμμοχώστου. Βρίσκεται στους βόρειους πρόποδες της οροσειράς του Πενταδακτύλου κι απέχει 5 περίπου χιλιόμετρα από της βόρειες ακτές της Κύπρου. Η περιοχή της Ακανθούς καλύπτει μια έκταση γύρω στα 50 τετραγωνικά μίλια, το δε τοπίο της διαμελίζεται από βουνά, κοίτες και παραλιακές πεδιάδες.

Η Ακανθού είναι ένας τόπος αντιπροσωπευτικός της κυπριακής ομορφιάς. Η παραθαλάσσια απλωσιά της, καταπράσινη από τις ελιές και τις χαρουπιές, την κάνει να μοιάζει με επίγειο παράδεισο, κι όταν στραφεί το βλέμμα προς το απέραντο γαλάζιο ατενίζει κανείς τις απότομες κορυφογραμμές. Εκεί, πάνω από το χωριό βρίσκεται το περίφημο «Διατρυπητό» ή «Θκιατρυπητό», όπως το έλεγαν οι ντόποι. Πρόκειται για μια πελώρια τρύπα μέσα από θεόρατους γκρίζους

βράχους στους οποίους αναρριχώνται κισσοί και άγρια άνθη. Το Διατρυπητό που βρίσκεται στην κορυφή του βουνού προσφέρει ένα θέαμα μαγευτικό κι απαράμιλλο. Η πανσέληνος του Αυγούστου πριν υψωθεί πάνω από το βουνό ρίχνει τις ακτίνες της μέσα από την τρύπα πάνω στην εκκλησία του Σωτήρος, καθιστώντας Τον έτσι και μεταφορικά χρυσό.

Ανατολικά του Διατρυπητού βρίσκεται η εξαιρετικής ομορφιάς τοποθεσία «Στυλλάρκα», που ως γεωλογικό φαινόμενο, παραλληλίζεται με τα Μετέωρα στην Ελλάδα. Πρόκειται για θεόρατους βράχους που ανεβαίνουν προς τα άνω, δημιουργώντας διάφορα σχήματα, μορφές ανθρώπων και ζώων στις κορφές τους καθώς καθώς έχουν αλλοιωθεί από το πέρασμα του χρόνου, ενώ οι βάσεις τους χάνονται μέσα στο πράσινο.
Νότια της εκκλησίας του Χρυσοσώτηρα βρίσκεται η πηγή νερού γνωστή ως «Μάνα» που είναι η μεγαλύτερη μετά τα κεφαλόβρυσα της Λαπήθου και του Καραβά. Το νερό της πηγής ανάβλυζε στη ρίζα ενός βράχου που χρησιμεύει για να καλύπτει όχι μόνο τις ανάγκες της ύδρευσης αλλά και άρδευσης των μεγάλων περβολότοπων του χωριού.
Σε μια πτυχή της οροσειράς του Πενταδακτύλου, κάτω από το βουνό Όλυμπος απαντώνται εύφορες λαγκαδιές με πηγές νερού. Στην περιοχή αυτή γνωστή ως «Πλάκες», καλλιεργούνται μηλιές, αχλαδιές, συκιές, καρυδιές και κυρίως το αμπέλι. Εδώ οι βροχές του χειμώνα δημιουργούσαν χείμαρρους που έφταναν στην κορφή του βράχου της «Μάνας» και πέφτοντας από ύψος 200 μέτρων πρόσφεραν ένα εντυπωσιακό θέαμα, τον «Καταρράχτη της Μάνας», θέλγητρο ξεχωριστό.
Σ’ αυτό το έδαφος, καθόλα εύφορο, ήταν επόμενο να είναι έντονη η ενασχόληση με την γεωργία. Οι κυριότερες καλλιέργειες της Ακανθούς πριν τη Τουρκική εισβολή ήταν το σιτάρι, το κριθάρι, σο σιφουνάρι, τα χαρούπια, λίγα εσπεριδοειδή, οπωροφόρα δέντρα όπως ροδακινιές, αχλαδιές, βερικοκιές, μηλιές, αμυγδαλιές, και λαχανικά. Στη γεωργία μέχρι το 1930 χρησιμοποιούνταν το αλέτρι και το βόδι.
Η εξοικονόμηση χρόνου, κόπου, οι ψηλότερες αποδόσεις, η καλύτερη καλλιέργεια της γης οδήγησαν στην σταδιακή αντικατάσταση των πιο πάνω με το τρακτέρ. Επίσης, τότε αντικαταστάθηκε και το δρεπάνι με θεριστικές μηχανές. ενώ εγκαταλείφθηκε και το πατροπαράδοτο αλώνισμα, αφού αυτό γινόταν πλέον από αλωνιστικές μηχανές. Αρκετά ανεπτυγμένη ήταν και η κτηνοτροφία, αφού εκτρεφόταν μεγάλος αριθμός ζώων και πουλερικών.

Με το τοπίο και τον φυσικό κόσμο συνδέεται και η παράδοση σχετικά με την ονομασία του χωριού. Σύμφωνα με τον Σίμον Μενάρδο προήλθε από ποώδες φυτό «άκανθος» ή «αγκαθιά» που έδωσε κατάλυμα στην Ανθούσα. Συγκεκριμένα σε ένα συνοικισμό της Ακανθούς, τον «Κουφό» γινόταν ο γάμος της όμορφης Ανθούσας. Τα φώτα είδαν από μακριά Τούρκοι κουρσάροι που κατόπιν φιλοξενήθηκαν στο

γαμήλιο τραπέζι. Όταν το γλέντι άναψε ένας Τούρκος άρχισε να τραγουδά στη γλώσσα του:
Ώσπου Στέκει Το Φεγγάρι
Στέκει Νύφη Στο Καμάρι
Κι Όταν Δύσει Το Φεγγάρι
Πάει Νύφη Στο Καράβι.

Τα λόγια του παραπάνω τραγουδιού και τις κακές προθέσεις των Τούρκων μετέφερε ένας χωρικός στον γαμπρό, ο οποίος πήρε τη νύφη και πήγαν να κρυφτούν στους αγκαθότοπους. Έτσι από την αγκαθιά και την Ανθούσα προήλθε η λέξη Ακανθούσα και κατόπιν Ακανθού. Οι Τούρκοι όταν έμαθαν τί συνέβη λεηλάτησαν και έφυγαν. Σύμφωνα με άλλη εκδοχή η Ανθούσα έφυγε μαζί με τον πατέρα της για τους αγκαθότοπους, ενώ ο γαμπρός παρέμεινε στο τραπέζι, για να μην κινήσει υποψίες. Κάποια στιγμή οι Τούρκοι αντιλήφθηκαν τί συνέβη και φεύγοντας πήραν αιχμάλωτο τον γαμπρό. Πέρασαν χρόνια, όλοι τον θεωρούσαν νεκρό και μόνο η Ανθούσα περίμενε τον γυρισμό του. Κάποτε όμως πείθεται να ξαναπαντρευτεί και την ώρα που ο παπάς διάβαζε τις ευχές, έρχεται ο γαμπρός:

Ο Μαύρος Εσσισσήνισε
Τζι’ Η Κόρη Γνώρισέν Τον

Και τότε φωνάζει:

Χάμνα Παπά Τα Ψαρτικά
Τζιαι Δκιάκο Το Μηναίο
Τζι΄Ο Άντρας Μου Άκου Τον Πόφτασε
Τζιαι Πάλαι Τζείνον Παίρνω.

Στα γεωγραφικά σύνορα του χωριού έχουν βρεθεί κατάλοιπα αρχαίων οικισμών, ενώ συναντάμε παράλληλα πολλούς ναούς. Πολύ γνωστό ήταν το μοναστήρι της Παναγίας της Περγαμινιώτισσας ή Περκαμινιώτισσας, κάτω από την οποία υπήρχε λάκκος με τα ιερά σκεύη και χρυσά αντικείμενα της εκκλησίας που τα έκρυβαν από τους Τούρκους. Η θρησκευτική εικόνα του χωριού ενισχύεται από την εκκλησία του Αγίου Μίκαλλου που γιόρταζε στις 7 του Αυγούστου. Σ’ αυτήν πήγαιναν οι άρρωστοι, άναβαν τα καντήλια κι έβαζαν πάνω τους λάδι. Κατόπιν κατέβαιναν στο αγίασμα, πλένονταν κι άφηναν ένα από τα ρούχα τους πάνω στη μερσινιά του Αή – Μικάλλου, για να παραμείνει εκεί το κακό (αρρώστια). Γνωστή ήταν και η εκκλησία του Αγίου Χαραλάμπους, προστάτη των ανθρώπων από την πανώλη. Σύμφωνα με την παράδοση στο σημείο που κτίστηκε το ξωκλήσι του Αγίου ένας Ακαθκιώτης θέριζε τα σπαρτά του με τις κόρες του, ξαφνικά πέθαναν, διότι τότε είχε ενσκήψει λοιμός στην Ακανθού. Όταν το κακό πέρασε οι χωριανοί έκτισαν παρεκκλήσι προς

τιμήν του Αγίου.
Η Ακανθού ωστόσο είναι ιδιαίτερα γνωστή για τον Χρυσοσώτηρα της που εορτάζει στις 6 του Αυγούστου. Η εκκλησία του Χρυσοσώτηρα Ιησού Χριστού άρχισε να χτίζεται στις αρχές του 20ού αιώνα. Λέγεται ότι όσο ήταν το ύψος της πάνω από τη γη, άλλο τόσο κάτω από τη γη ήταν τα θεμέλιά της, τα οποία γέμισαν με γαστρί (είδος ψημένου κεραμιδιού) που το άλεθαν στους μύλους και το ανακάτευαν με άμμο και ασβέστη, διότι τότε δεν υπήρχε τσιμέντο. Σύμφωνα με την παράδοση το γαστρί τελείωσε πριν ολοκληρωθούν τα θεμέλια και μια γριά στηριζόμενη σε όνειρο που είδε υπέδειξε στον ιερέα συγκεκριμένο τόπο όπου βρήκαν φούρνους ολόκληρους γεμάτους κεραμίδια εξ ου και η τοποθεσία «Κεραμιώνας». Κατόπιν μετέφεραν με τις καμήλες πέτρα «ήμερη» όπως την έλεγαν από την τοποθεσία «Οφίνια», που την πελεκούσαν οι μάστορες, για να χρησιμοποιηθεί για την εκκλησία, τη δε εργολαβία ανέλαβε κάποιος Τζυπρής από τη Βατυλή. Με την ήμερη πέτρα κτίστηκε η εκκλησία μέχρι το στεφάνι (σημείο πριν τους θόλους). Κατόπιν για χρόνια ολόκληρα οι μαθητές τα Σαββατοκυρίακα μάζευαν πέτρες από τα χωράφια και οι χωριανοί τις μετέφεραν και τις άδειαζαν μέσα στην εκκλησία για να γίνει επιχωμάτωση.
Η ανοικοδόμηση διεκόπη λόγω οικονομικών δυσχεριών και ξανάρχισε πάλι. Έφτιαξαν πέτρινα προπύλαια, ημιθόλια και τέσσερις θόλους χτισμένα με τσιμέντο, δύο καμπαναριά, ενώ την εκκλησία περιέβαλαν συνεχόμενες καμάρες που καλύπτονταν από διαφανές γυαλί. Πάνω από τα ημιθόλια υπήρχε πέτρινο κτίσμα με παράθυρα γύρω-γύρω πάνω στο οποίο στηριζόταν ο κυρίως θόλος. Εντός του ναού υπήρχε μεγάλος γυναικωνίτης χωρητικότητας 500 ατόμων και άνω, άμβωνας, ιερό, τέμπλο παλαιό, αλλά και νεότερο που ήταν πολυποίκιλτο, εικονοστάσι που περιλάμβανε τη χρυσή εικόνα του Σωτήρος. Η εκκλησία του Σωτήρος έχει συληθεί άγρια από τους Τούρκους εισβολείς, οι οποίοι ύψωσαν την τουρκική σημαία στον κύριο θόλο, αφαίρεσαν το σταυρό, έκλεψαν φορητές εικόνες, δισκοπότηρα, ευαγγέλια και άλλους εκκλησιαστικούς θησαυρούς ανεκτίμητης αξίας.
Σήμερα βουβό το καμπαναριό περιμένει την ώρα που θα σημάνει ξανά χαρμόσυνα μια 6η Αυγούστου για να τρέξουν από όλη την Κύπρο και το εξωτερικό να προσκυνήσουν τον Χρυσοσώτηρο και να ζήσουν ξανά εκείνο το μεγάλο πανηγύρι που μεγαλύτερό του δε γινόταν πουθενά. Από τις αρχές του Αυγούστου πανηγυριώτες, ντόπιοι και ξένοι ήταν σε ετοιμότητα. Οι πανηγυριώτες έστηναν τις πραμάτειες τους, οι ντόπιοι πάστριζαν τα σπίτια τους που ήταν ανοικτά για όλο τον κόσμο, ενώ οι ξένοι έρχονταν από καθήκον και υποχρέωση στο Σωτήρα τους.
Σήμερα το μόνο που έμεινε είναι μια γλυκιά ανάμνηση και μια ελπίδα ότι θα ξαναζήσουμε πάλι το μεγάλο πανηγύρι

Πηγή: http://noctoc-noctoc.blogspot.gr/2012/08/blog-post.html